

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مبانی فلسفه سیاسی مشاء

مرتضی یوسفی راد

مبانی فلسفه سیاسی مشاء

مرتضی یوسفی راد

- ناشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
- وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
- تهیه: پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی
- سرویراستار: محمدباقر انصاری
- ویراستار: محمداسماعیل انصاری
- چاپ: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- چاپ اول: پاییز ۱۳۹۴
- شمارگان: ۷۵۰
- قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان
- عنوان: ۳۳۳؛ مسلسل: ۵۴۴

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: قم، خیابان شهداء (صفائیه)، کوچه آمار، پلاک ۴۲
تلفن و دورنگار: ۳۷۸۳۲۸۳۳؛ ص.پ: ۳۷۱۸۵/۳۸۵۸، کدپستی: ۳۷۱۵۶-۱۶۴۳۹
مراکز پخش: ۱. قم، میدان شهداء، تلفن و دورنگار ۳۷۸۳۲۸۳۴
۲. تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده
طبقه همکف، واحد ۳۱۲، تلفن: ۶۶۹۵۱۵۳۴
وب سایت: www.pub.isca.ac.ir؛ پست الکترونیک: nashr@isca.ac.ir

سرشناسه:	یوسفی راد، مرتضی، ۱۳۴۱-
عنوان و نام پدیدآور:	مبانی فلسفه سیاسی مشاء / مرتضی یوسفی راد؛ تهیه پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی
مشخصات نشر:	قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری:	۳۷۶ ص
شابک:	۲۲۰۰۰۰ ریال: 978-600-195-226-5
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه: ص. [۳۵۵] - ۳۶۴؛ همچنین به صورت زیرنویس
یادداشت:	نمایه
موضوع:	علوم سیاسی - فلسفه
موضوع:	مشائیان
موضوع:	فلسفه اسلامی - نقد و تفسیر
شناسه افزوده:	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی
رده بندی کنگره:	۱۳۹۴ م ۷۱/۹ JA
رده بندی دیویی:	۳۲۰/۰۱
شماره کتابشناسی ملی:	۴۰۱۰۶۷۹

فهرست مطالب

سخنی با خواننده ۱۷

فصل اول: مفاهیم و کلیات

۱. مفاهیم ۲۲

۱ - ۱. فلسفه ۲۲

۲ - ۱. فلسفه سیاسی ۲۳

۳ - ۱. فلسفه مشاء ۲۶

۴ - ۱. فلسفه سیاسی مشاء ۲۷

۲. ویژگی‌های فلسفه سیاسی مشاء ۲۸

۱ - ۲. بحران فکری و دغدغه فیلسوفان مشاء ۲۸

۲ - ۲. موضوع فلسفه سیاسی ۳۰

۳ - ۲. هدف فلسفه سیاسی مشاء ۳۱

۴ - ۲. روش فیلسوفان مشاء ۳۳

۲. چيستی معرفت	۸۰
مبدأ و منشأ شناخت	۸۳
کمال و غایت معرفت	۸۶
منابع معرفت	۸۷
۱. فطرت	۸۸
۲. عقل	۸۹
عقل عادی و عقل قدسی	۹۰
طرق دریافت عقلی	۹۱
کارکردهای عقل	۹۱
کارکردهای عقل نظری	۹۲
کارکردهای عقل عملی	۹۲
۳. حس	۹۵
استقرا	۹۶
تجربه	۹۷
تمثیل	۹۷
قیاس	۹۸
نقل، استناد و استشهاد	۹۸
انواع قضایا در دو حوزه حکمت نظری و حکمت عملی	۹۹
معرفت و حیانی	۱۰۰
وحی	۱۰۱
چیستی وحی	۱۰۱

روش‌های فلسفه سیاسی مشاء	۳۷
روش عقلی و قیاسی برهانی	۳۸
روش الگوگیری تشبیهی	۴۰
روش تجویزی	۴۲
۵ - ۲. رویکردهای مبنایی فیلسوفان مشاء	۴۳
۳. مسائل فلسفه سیاسی مشاء	۵۱
سعادت	۵۳
نبوت	۵۴
مدینه فاضله	۵۵
عدالت	۵۶
محبت	۵۷
قانون	۵۹
۴. نمایندگان فلسفه سیاسی مشاء	۶۰
فارابی (۲۵۸ - ۳۳۹ ق)	۶۰
ابن سینا (۳۷۰ - ۴۲۸ ق)	۶۳
خواجه نصیرالدین طوسی (۵۹۷ - ۶۷۲ ق)	۶۶
جمع‌بندی	۷۲

فصل دوم: مبانی معرفت‌شناختی فلسفه سیاسی مشاء

۱. مبادی نظریه معرفتی فلسفه سیاسی مشاء	۷۶
نظریه عنایت و نبوت	۷۹
توانایی نسبی همگان در درک معارف	۸۰

فصل سوم: مبانی هستی‌شناختی فلسفه سیاسی مشاء

۱. هستی و انواع موجودات ۱۴۱

انواع وجود ۱۴۴

انواع موجودات ۱۴۵

الف) موجودات ناقص ۱۴۵

ب) موجودات کامل ۱۵۱

۲. مبادی موجودات ۱۵۲

مبدأالمبادی و سبب اول پدیده‌های هستی ۱۵۴

مبدأالمبادی و کیفیت صدور اشیاى كثير ۱۵۵

نظریه عنایت و علت صدور اشیا ۱۵۸

نظریه عنایت و شرور ۱۵۹

سبب دوم؛ اسباب ثوانی (عقول) ۱۶۴

عقل فعال ۱۶۶

سبب سوم؛ نفس ۱۶۸

سبب چهارم؛ صورت ۱۶۸

سبب پنجم؛ ماده اولیه (هیولا) ۱۶۹

مبادی اشیا ۱۶۹

مراتب نقص و کمال مبادی و اسباب موجودات ۱۷۱

الف) نقص و کاستی در ماده اولیه و صورت ۱۷۱

ب) نفوس آسمانی ۱۷۲

قوه خیال نبی و کارکرد آن ۱۰۱

انواع معرفت‌های مدنی فلسفه سیاسی مشاء ۱۰۳

حکمت ۱۰۴

معرفت شریعت ۱۱۲

معرفت تجربی ۱۱۴

انواع علوم ۱۱۶

معیارهای دسته‌بندی علوم ۱۲۰

طبقه‌بندی علوم از منظر فارابی ۱۲۰

طبقه‌بندی علوم از منظر ابن سینا ۱۲۳

طبقه‌بندی علوم از منظر خواجه نصیرالدین طوسی ۱۲۵

نقش معارف عقلی و غیرعقلی در زندگی مدنی و حیات سیاسی ۱۲۹

نقش معارف عقلی در کمال انسان مدنی ۱۲۹

حکمت عملی ۱۳۰

علم مدنی ۱۳۰

علم کلام ۱۳۱

علم فقه ۱۳۱

منطق ۱۳۲

معارف غیر عقلی (جدل، خطابه، مغالطه) ۱۳۲

مغالطه ۱۳۳

جمع‌بندی ۱۳۴

ترکیبی بودن ۱۹۱

چگونگی ارتباط دو عالم ارضی و سماوی ۱۹۳

صور نظارت و حاکمیت عالم سماوی بر عالم زمینی ۱۹۳

الف) اعطای قوه و نیروی کمالی (علت محدثه) ۱۹۳

ب) حفاظت از موجودات زمینی (علت مبقیه عالم زمینی) ۱۹۴

منابع فیض دهنده ۱۹۵

جمع بندی ۱۹۷

فصل چهارم: مبانی انسان‌شناختی فلسفه سیاسی مشاء

مقدمه ۱۹۹

چارچوب نظری بحث ۲۰۱

۱. چیستی و ماهیت نفس ۲۰۳

مراتب نفس ۲۰۵

نفس نباتی ۲۰۵

قوای نفس نباتی ۲۰۵

نفس حیوانی ۲۰۶

شأن و ارزش هر یک از قوای نفس ۲۰۹

نفس ناطقه و قوای آن ۲۱۲

چیستی نفس ناطقه ۲۱۲

عقل نظری ۲۱۲

عقل عملی ۲۱۳

ویژگی‌های اختصاصی دو قوه نفس ناطقه ۲۱۴

مبادی نفسی و غیر نفسی ۱۷۴

حیوان غیر ناطق ۱۷۵

۳. اصول حاکم بر هستی ۱۷۵

اصل علیت و نظام سبب و مسببی ۱۷۶

علت صوری (ما به) ۱۷۷

علت مادی (ما فیه) ۱۷۷

علت فاعلی (ما منه: وجوددهنده) ۱۷۸

علت غایی (ما له: غایت وجود) ۱۷۸

اصل وحدت ۱۸۱

اصل عالم کثرات بودن عالم ماسوی الله ۱۸۲

اصل نظم و اعتدال ذاتی موجودات ۱۸۳

۴. ترتیب نظام هستی ۱۸۴

عالم سماوی (عالم فوق قمر - عالم خیرات و ...) ۱۸۵

عالم ارضی (عالم تحت قمر و عالم کون و فساد) ۱۸۶

تأخیر و پسینی بودن کمال موجودات نسبت به وجودشان ۱۸۶

تقابل و تضاد میان موجودات ارضی ۱۸۶

خیریت و شرّیت ۱۸۷

عدم استقلال و خودکفایی در کمال ۱۸۸

مراتب موجودات زمینی ۱۸۹

اتصال نظام متصاعد به نظام متنازل ۱۹۰

مراتب عالم ارضی ۱۹۰

فیض عالم بالا بودن ۱۹۱

جایگاه وجودی انسان تام مطلق.....	۲۷۹
انسان ثابت و متغیر.....	۲۸۱
۱. انسان؛ موجود احسن.....	۲۸۱
۲. انسان؛ عالم صغیر.....	۲۸۲
جایگاه انسان تام و ملک علی الاطلاق بر عالم زمینی و زندگی انسان.....	۲۸۲
۱. انسان تام مطلق؛ مؤسس مدینه فاضله.....	۲۸۲
ریاست مدینه فاضله.....	۲۸۳
۲. انسان خلیفه الله؛ دریافت کننده فیوضات الهی.....	۲۸۴
انسان کامل و مدبر عالم و اسباب خلافت او.....	۲۸۵
فضایل نظری خلافت الهی و ملک علی الاطلاق.....	۲۸۵
فضایل عملی انسان خلیفه الله و ملک علی الاطلاق.....	۲۸۶
جمع بندی.....	۲۸۷

فصل پنجم: مبانی غایت‌شناختی فلسفه سیاسی مشاء

مقدمه.....	۲۸۹
مراحل و مراتب کمال نفس.....	۲۹۴
مراحل کمال نفس ناطقه.....	۲۹۵
کمال قوه ناطقه در عقل نظری و عقل عملی.....	۲۹۶
کمال قوه عملی.....	۲۹۹
فضیلت.....	۳۰۰
اقسام فضایل.....	۳۰۳
فضایل نظری.....	۳۰۴

رابطه قوای نفس با یکدیگر.....	۲۲۰
رابطه قوه متخیله با قوای دیگر.....	۲۲۲
رابطه نفس و بدن.....	۲۲۴
جایگاه اعضای رئیسه بدن.....	۲۲۹
بازتاب‌های سیاسی - اجتماعی.....	۲۳۲
توانایی‌ها، استعدادها و ویژگی‌های انسان به اعتبار ماهیت.....	۲۳۴
اعتدال‌پذیری نفس.....	۲۴۵
فطرت کمال‌خواه و زیادت‌طلب.....	۲۴۶
حرکت (ارادی - اختیاری نفس).....	۲۴۷
آغاز حرکت ارادی - اختیاری.....	۲۴۹
منشأ و مبدأ حرکت.....	۲۵۰
انواع حرکت نفس.....	۲۵۱
مقصد حرکت نفس.....	۲۵۳
غایت حرکت.....	۲۵۳
نظریه اختیار انسان.....	۲۵۵
ناقص و نامکفی بودن سرشت و طبیعت آدمی.....	۲۵۵
مدنیت طبیعی انسان.....	۲۶۰
انسان تدبیرگر و سیاسی.....	۲۶۳
۲. انسان کامل؛ جایگاه وجودی انسان.....	۲۶۶
مقدمه.....	۲۶۶
انسان تام و ملک علی الاطلاق و انسان خلیفه الله.....	۲۷۱
جایگاه وجودی انسان در حقیقت هستی.....	۲۷۶

۳۳۵	تهذیب و تزکیه نفس
۳۳۹	اسباب بیرونی
۳۳۹	حکمت مدنی
۳۴۰	علم مدنی
۳۴۰	وحی و نبوت
۳۴۱	مدینه فاضله
۳۴۴	سعادت تام مطلق
۳۴۶	جمع بندی
۳۴۹	جمع بندی و نتیجه گیری
۳۵۵	کتابنامه
۳۵۵	کتابها
۳۶۴	مقالات

نمایه ها

۳۶۵	اعلام
۳۶۸	اصطلاحات
۳۷۴	کتابها

۳۰۵	فضایل فکری
۳۰۷	فضایل خُلُقی
۳۰۸	فضایل عملی
۳۰۹	تعلیم و تأدیب فضایل
۳۰۹	فضایل مدنی و علوم مدنی
۳۱۰	الف) فضایل نُطقی
۳۱۰	ب) فضایل خُلُقی
۳۱۱	اجناس فضایل در دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی
۳۱۴	سعادت و چیستی آن
۳۱۴	چیستی خیر و شر
۳۱۵	انواع خیر
۳۱۷	خیر و شر
۳۱۸	خیر و شر نسبی
۳۱۹	لذت و الم
۳۲۲	قلمرو لذت عقلی
۳۲۳	چیستی سعادت
۳۲۴	ویژگی های سعادت
۳۲۶	اقسام سعادت
۳۲۸	ارزش سعادت
۳۳۲	اسباب و عوامل سعادت
۳۳۳	اسباب و عوامل درونی
۳۳۳	علم و حکمت